

คำนำ

ด้วย สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สำหรับการอบรมประชาชนทั่วไป รวมถึงการสนับสนุนประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานที่เน้นเรื่องการเรียนรู้และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน “โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ 2568” เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสืบสาน ส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมไทหล่มให้อยู่คู่กับเมืองหล่มเก่าตลอดไป

ขอขอบคุณวิทยากร และคณะดำเนินงานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ที่ได้ร่วมพัฒนาหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้รวมทั้งสื่อต่างๆ ให้สำเร็จไปด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวิทยากรและผู้เรียนต่อไป

สำนักงาน สกร. ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

มีนาคม 2568

สารบัญ

	หน้า
ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร	
“โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ 2568”	1
หลักสูตร “โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ 2568”	7
ความเป็นมา	7
จุดประสงค์การเรียนรู้	8
กลุ่มเป้าหมาย	8
ระยะเวลา	8
เนื้อหาหลักสูตร	8
การจัดการเรียนรู้	8
สื่อการเรียนรู้	9
การวัดและประเมินผล	9
การจบหลักสูตร	9
เอกสารหลักฐานการศึกษา	9
การเทียบโอนผลการเรียน	9
แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตร	
“โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ 2568”	10
ใบความรู้ ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทหล่ม	14
ใบความรู้ อาหารพื้นเมือง/วัฒนธรรมทางภาษา/วัฒนธรรมการแต่งกาย/ วัฒนธรรมการเล่น ร้อง รำ ไทหล่ม	10
ใบงาน เรื่อง สืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ 2568	21
แบบวัดและประเมินผล	22
แบบประเมินผลงานผู้เรียน	23
บรรณานุกรม	24
รายชื่อคณะผู้จัดทำหลักสูตร	55

หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง

หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

“โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ 2568”

จำนวน 6 ชั่วโมง

ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร “โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ. 2568”

“คนไทหล่ม” เป็นคนเชื้อสายลาวที่มีต้นกำเนิดอยู่ทางดินแดนล้านช้าง บริเวณประเทศลาว ก่อนที่จะอพยพเข้ามาในสมัยสุโขทัย เรียกคนกลุ่มนี้รวมๆ ว่า ลาวหลวงพระบาง จนกระทั่งในสมัยรัตนโกสินทร์ มีการกวาดต้อนคนลาวเวียงจันทน์ให้มาอาศัยอยู่กับคนไทหล่มในพื้นที่เดิม จนเกิดเป็นชุมชนที่ผสมผสาน วัฒนธรรมเมือง

ประเพณี และวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชุมชน และท้องถิ่นนั้นๆ ที่สังคมหนึ่งๆนั้นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ประเพณีวัฒนธรรม มีหลายด้านด้วยกัน ได้แก่ วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการดำรงชีวิต วัฒนธรรมการแต่งงาน ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ แต่ในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการศึกษายุคแห่งการเรียนรู้ มีสื่อโฆษณาและเทคโนโลยีต่างๆ ที่ทำให้ประชาชน เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ได้เห็นวัฒนธรรมภายนอกท้องถิ่นของตนเอง บางครั้งอาจเกิดความรู้สึกอยากเลียนแบบวัฒนธรรมดังกล่าว จนลืมไปว่าวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองเป็นอย่างไร

อำเภอหล่มเก่า เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ประชาชนส่วนใหญ่มีพื้นเพวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมไทหล่ม” เช่น อาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่น ภาษา วัฒนธรรมการแต่งกาย ผู้หญิงแต่งกายนุ่งผ้าซิ่นหัวแดงตีนกำน มีการนับถือศาสนาพุทธควบคู่ไปกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า เจ้านาง เจ้าพ่อ ซึ่งในแต่ละปีนั้นจะมีประเพณีบวงสรวงและการฟ้อนรำทำเพลง และการละเล่นผีตาโม่ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทหล่ม

อาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่นของคนไทหล่ม

1.ขนมเส้น (ขนมจีนหล่มเก่า) เป็นอาหารอย่างหนึ่งของคนไทหล่ม เริ่มแรกจะเป็นขนมจีนน้ำยาและมีสภาพเหมือนขนมจีนทั่วไปแต่เมื่อจัดทำถวายกษัตริย์ หรือเจ้านายชั้นสูง จะทำเส้นให้เล็กลงและขนาดก้อนพอคำ ไม่ทำเส้นหยาบก้อนใหญ่ ต่อมาในบางครั้งเมื่อเกิดความเร่งด่วนและขาดมะพร้าวก็ต้มน้ำปลาร้า และไมใส่กะทิ จึงเกิดเป็นน้ำปลาร้าขึ้นมา ซึ่งมีสูตรเฉพาะ ทานคู่กับผักสดชนิดต่างๆ ไว้เป็นถาด จึงทำให้กลายเป็นเอกลักษณ์พิเศษของอำเภอหล่มเก่า เรียกว่า ขนมจีนหล่มเก่า

2.เมี่ยงคั้น เป็นอาหารว่างมีมาแต่โบราณ และยังเป็นเมนูสุขภาพ เพราะมีเครื่องเคียงเป็นสมุนไพรพื้นถิ่นหลายชนิด ทั้งใบชะพลู ใบอีเลิศ ใบขนุน(ใบหมากหมี) ใบส้มกก สำหรับห่อเมี่ยง ส่วนเครื่องเคียงก็มีทั้งแคบหมู หอมแดง ชিং ข่า กระเทียม มะนาว ตระไคร้ พริกสด ผลไม้และผักต่าง ๆ ราดน้ำเมี่ยงที่ผสมน้ำปลาร้าหอม ๆ ห่อเมี่ยงคำใหญ่ ๆ เคี้ยวได้เต็มปาก

3.ซุบบักมี หรือซุบขนุน ซุบบักมี เป็นสูตรอาหารพื้นเมืองที่คนอีสานหลายคนโปรดปราน สำหรับหน้าตาและวิธีทำแตกต่างกันไปตามแบบฉบับอาหารพื้นเมืองของแต่ละบ้าน ถ้าจะพูดกันแล้ว ซุบบักมี ก็คล้ายๆ ตำป่าขนุนทางภาคเหนือแต่รสชาติอาจจะไม่เหมือนกันนัก หรือแตกต่างกันก็ไม่มาก รสชาติของคนอีสานจะต้องนัวๆ น้ำปลาร้า ส่วนคนเหนือจะหอมเครื่องแกงและกระเทียมเจียว เรื่องความอร่อยก็ไม่แพ้กัน ขนุน ไม่ว่าจะเป็รสสุกหรืออ่อนๆนอกจากจะให้ความอร่อยแล้ว ขนุนยังมีประโยชน์ทั้งบำรุงร่างกาย ป้องกันและลดความเสี่ยงที่จะเกิดโรคต่างๆได้อีกด้วย แล้วยังช่วยย่อยอาหารและเป็นยาระบายอ่อนๆ อย่างดี

4.ซุบใบมะม่วง "ซุบ"องค์ประกอบในการทำ "ซุบ" ต้องมีการ ต้ม ซอย ต้มน้ำ คั่ว และโคล (คูลูกเคล้า) ครบถ้วน จึงเรียกว่าการทำอาหารแบบ "ซุบ" โดยในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม จะเป็นของที่ทำได้ง่ายตามท้องถิ่น เป็นช่วงที่ใบมะม่วง ออกใบอ่อน ซึ่งเหมาะสำหรับนำมาทำซุบ ปรงรสใส่สา ใส่ขิงหอมๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของอาหารพื้นบ้านไทหล่ม

5.ลาบเทา ลาบเทาคือ Spirogyra สไปโรไจรา เป็นสาหร่ายที่ชอบขึ้นในน้ำจืดที่สะอาดทั้งน้ำนิ่งและน้ำไหลเอื่อยๆ มีสีเขียวเป็นเส้นกลมยาวขนาดเล็กพันกันเป็นเกลียวนิ่มลื่นมือพบได้ในแหล่งน้ำ ภาคเหนือและอีสานเรียกสาหร่ายชนิดนี้ว่า เทา หรือผักไก่นิยมนำมาบริโภคในรูปผักจิ้ม น้ำพริก ทำลาบ และมีรายงานว่าเป็น สาหร่ายที่นิยมบริโภคในประเทศพม่า เวียดนามและอินเดียด้วย ประโยชน์ของ เทา นอกเหนือจากเป็นอาหารคือ ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ใช้เป็นปุ๋ยชีวภาพ ใช้เป็นยารักษาโรคเบาหวาน ความดัน ฯลฯ

5.ไส้กรอก หมายถึง ไส้ไส้, แทรก, ยัดไว้ตรงกลาง ปกติทำจากเนื้อหมูบด (สามารถผสมกับมันแข็งของหมู เพื่อไม่ให้เนื้อหมูด้านเวลาสุก) ผสมพริกแห้ง กระเทียม ขมิ้น (ใส่หรือไม่ใส่ก็ได้) ข่า ใบมะกรูด หอมแดง และเครื่องปรุงรส แล้วกรอกลงไป ในไส้อ่อนของหมูที่เกลางจนบางแล้ว ปิดหัวท้ายเพื่อแบ่งให้เป็นท่อนขนาดพอประมาณ จากนั้นนำไปย่างให้สุกเกรียม มีกลิ่นหอมชวนรับประทาน

6.ซี่ปู้ ซี่ปู้อ่านว่า น้ำปู้ เป็นอาหารดั้งเดิม ใช้เป็นเครื่องปรุงรสอาหารบางอย่าง เช่นเดียวกับกะปิ โดยมากจะทำน้ำปู้ในช่วงฤดูฝน หรือฤดูหนาว ซึ่งชาวบ้านออกหาปูตามคันนา และนิยมนำมาทำเป็นน้ำซี่ปู้ สำหรับตำน้ำพริก เรียกว่า แจ่วซี่ปู้ นอกจากนั้นยังใช้เป็นเครื่องปรุงอาหาร เช่น ยำหน่อไม้ แกงหน่อไม้ ตำมะละกอ ฯลฯ

7.แป้งจี๋ เป็นแป้งที่ใช้ทำขนมจีนผสมมะพร้าวขูด เกลือและน้ำตาลปี๊บ นำมาปิ้งด้วยเตาถ่าน ห่อด้วยใบตอง ซึ่งแป้งจี๋เป็นอาหารพื้นบ้านที่นิยมทำรับประทานกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ

8.ขนมเทียนแก้ว เป็นขนมไทยต้นตำหรับสูตรโบราณ อีกหนึ่งของดีอำเภอหล่มเก่าขนมเทียนแก้วขนมไทยต้นตำหรับสูตรโบราณ รสชาติกลมกล่อม ความหวานและความหนุบหนับของแป้งห่อ ร่วมกับไส้ถั่วที่รสชาติออกเค็มนิดๆ มีกลิ่นพริกไทยอ่อนๆไม่ฉุน ขนาดชิ้นพอดีคำ

วัฒนธรรมทางภาษา

เป็นที่ทราบอยู่แล้วว่า ไทหล่ม หรือคนเมืองหล่ม คือผู้คนในวัฒนธรรมล้านช้าง ที่มีสำเนียงภาษาค้ายกับกับผู้คนในบริเวณตอนกลางและตอนบนของประเทศลาว ปรากฏหลักฐานหนังสือโบราณอักษรธรรมเรื่องการบอกอักขระตัวหนักเบา ที่ถูกเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังหลวงพระบาง ซึ่งที่ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำพุง คืออำเภอหล่มเก่า มาจนถึงปัจจุบันสำเนียงของชาวไทหล่มที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวนี้ ถึงแม้จะมีรากของการเป็นสำเนียงลาวเหมือนกัน หากแต่มีลักษณะของการออกเสียงที่ต่างกันบ้างเล็กน้อย ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 สำเนียงหลักๆ คือ สำเนียงไทหล่มที่ออกเสียงคล้ายลาวหลวงพระบาง และสำเนียงไทหล่มที่ออกเสียงที่คล้ายลาวเวียงจันทน์

1. สำเนียงหลวงพระบาง พบการออกเสียงลักษณะเช่นนี้ กระจายอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอหล่มเก่า โดยมีลักษณะของการออกเสียงที่เน้นสำเนียงเสียงยาว

2. สำเนียงเวียงจันทน์ การออกเสียงลักษณะเช่นนี้พบมากในเขต ตำบลบ้านดัว และตำบลบ้านหวายของอำเภอหล่มสัก มีลักษณะการออกเสียงที่เน้นเสียงสั้น เช่น คำว่า ขอ (ที่หมายถึงตะขอ) หากเป็นสำเนียงหลวงพระบางจะออกเสียงยาวว่า “ขอ” แต่หากเป็นสำเนียงเวียงจันทน์อาจจะออกเสียงว่า “เขะ” เป็นต้น

ถึงแม้สำเนียงการออกเสียงของชาวไทหล่ม ระหว่างสำเนียงหลวงพระบาง และสำเนียงเวียงจันทน์อาจจะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย แต่ทั้งสองสำเนียงสามารถใช้เพื่อสื่อสารกันให้เข้าใจได้เป็นอย่างดีหรือถึงแม้ว่าชาวไทหล่มบางส่วนในปัจจุบันจะไม่สามารถพูดภาษาหล่มได้ แต่ส่วนใหญ่ก็สามารถฟังและแปลความหมายได้เป็นอย่างดีสำหรับภาษาอักษรที่ใช้ในการเขียนจารึก และใช้เขียนสำหรับสื่อสารกันโดยทั่วไปในอดีตของผู้คน ได้แก่ อักษรลาวโบราณที่เคยมีใช้ทั่วไปในราชอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งมีอยู่ 2 ประเภทด้วยกัน คืออักษรธรรม และอักษรไทน้อย (ตัวโทหรือไทน้อย)

วัฒนธรรมการแต่งกาย

การแต่งกาย ถือเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชน ที่มีค่านิยมและมีถิ่นฐานในภูมิภาคที่แตกต่างกัน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา แต่ที่สำคัญการแต่งกายยังถือเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกถิ่นฐาน และฐานะทางสังคมได้อีกด้วย สำหรับวัฒนธรรมไทหล่ม หมายถึง วัฒนธรรมของกลุ่มผู้คนในกลุ่มวัฒนธรรมลาวที่มีถิ่นฐานเดิมจากล้านช้าง เป็นผู้ที่สืบทอดค่านิยมจารีตประเพณีความเชื่อมาจากบรรพบุรุษไทลาว และสืบทอดมาสู่ลูกหลาน กระนั้นเองยังได้รับกระแสค่านิยมจากสังคมภายนอกผ่านการแลกเปลี่ยนค้าขายและทางการเมืองสำหรับการแต่งกายของสตรีชาวไทหล่ม ยึดถือรูปแบบวัฒนธรรมชินผืนแพรวาซึ่งเป็นค่านิยมการแต่งกายของสตรีชาวล้านช้างและสตรีในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การนุ่งซิ่นเป็นวิถีวัฒนธรรมลาว ที่มีมาแต่โบราณกลุ่มผู้คนในสายวัฒนธรรมไทลาวมีความเชี่ยวชาญมาแต่ครั้งบรรพกาลเกี่ยวกับการปลูกฝ้าย ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหม และทอผ้าชนิดต่างๆ อีกทั้งยังสามารถประดิษฐ์ลวดลายผ้าได้สวยงามได้หลายวิธี อาทิเช่น การมัดหมี่ การขีด การจก ล้าง การมัดย้อม การยกทอ และการสลักริ้น เป็นต้น ซึ่งลวดลายเหล่านั้นก็มักนิยมทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่มโดยเฉพาะผ้าซิ่น ถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงค่านิยมทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของ

กลุ่มผู้คนในภูมิภาคนี้ ไทหล่มแต่เดิมมุ่งขึ้นที่ทอจากใยไหมหรือใยฝ้ายและแยกชนิดของขึ้นจากทอได้หลายอย่าง อาทิเช่น ขึ้นหมี่ไหมหรือฝ้าย ขึ้นกอมไหมหรือฝ้าย ขึ้นชั้น ขึ้นมุก ขึ้นราชวัตร ขึ้นก้วย ขึ้น หมี่ตาหรือหมี่ใหญ่ เป็นต้น

ขึ้นไทหล่มดั้งเดิมนั้นจะต้องมีสามส่วนสำคัญได้แก่ หัวขึ้นสีแดงที่ย้อมจากครั่งหรือฝางนิยมขึ้น และขิดลายหรือมัดย้อม ตัวขึ้นนิยมทอเป็นลายตั้ง ขึ้นทางยืนหรือทางล่องสลับลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ และการฝั้นมะไม้ที่เรียกว่าขึ้นกอมสลับชั้นธรรมดา และตีนขึ้นก่านที่นิยมทอด้วยด้ายเส้นยืนที่มีสีติดกับตัวขึ้น ลักษณะมีลายทางขวาง จึงเรียกว่าตีนก่านหรือเชิงก่าน (ทั้งหมดนี้รวมเรียกว่า "ขึ้นหัวแดงตีนก่าน") ตามคำผญา โบราณที่ว่า "หญิงนุ่งขึ้นหัวแดงตีนก่าน ผมเกล้าม้วนถือผ้าเปียงแพร" การใช้ผ้าปิดบังกายในวัฒนธรรมภูมิภาค นี้แต่เดิมใช้เพียงผ้าฝั้นเดียว เรียกว่าผ้าแพรวาซึ่งมีความยาวประมาณหนึ่งวามาใช้ปิดบังร่างกายของสตรีซึ่งผ้า แพรวนี้ส่วนมากจะเป็นผ้าสีขาวที่ทำจากฝ้ายและผ้าชนิดอื่นอีกก็ได้ อาจมีการขิดลายหรือการย้อมสีต่างๆตาม ความนิยมของแต่ละท้องถิ่นซึ่งอาจจะมีการใช้ผ้าที่นำเข้ามาจากสังคมภายนอกอยู่บ้างตามฐานะ เช่น ผ้าแพรจีน แพรอินเดีย ผ้าปักดินเงินทองตามแต่ฐานะของผู้ใช้สอย สำหรับการไว้ผมหรือทรงผมของกลุ่มสตรีชาวลาว ดั้งเดิมนั้นนิยมไว้ผมยาวและเกล้ามวยไว้กลางกระหม่อมเพราะมีความเชื่อเรื่องขวัญที่รักษาตัวและเชื่อว่าขวัญ สถิตอยู่ ณ บริเวณกระหม่อม แต่ก็แยกแยะออกไปอีกว่า ในวัยเด็กและวัยสาวนิยมเกล้ามวยไว้กลางกระหม่อม แต่เมื่อแต่งงานแล้วจึงค่อยๆ ลดมวยผมต่ำลงไปจนถึงท้ายทอยและค่อยๆ ปิดไปด้านขวาสำหรับหญิงชรา ซึ่ง ค่านิยมเหล่านี้เกือบจะลบเลือนไปในสังคมสตรีไทหล่ม หลังจากได้รับการปกครองจากสยาม และหันมาตัดผม สั้นไว้จอนหรือหมัดแบบสตรีชาวสยามและบางคนถึงกับเลิกนุ่งขึ้นมาเหนือโจงกระเบน แต่กระนั้นในสังคม ชนบทบางแห่งก็ยังมีผู้ถือจารีตการนุ่งหมี่และไว้ผมอย่างสตรีไทลาวดั้งเดิมเอาไว้ได้และสืบทอดมาให้เห็นจวบจนปัจจุบัน

วัฒนธรรมการละเล่น/ร้อง/รำ/ไทหล่ม

เซ็ง

เซ็ง เป็นการร้องรำทำเพลงแบบพื้นเมืองอีสาน ลีลา และจังหวะการรำจะรวดเร็วกระฉับกระเฉง การแต่งกาย จะแต่งกายตามแบบพื้นเมืองของชาวอีสาน ส่วนใหญ่การเซ็ง จะใช้สำหรับนำกระบวนแห่ต่าง ๆ แต่ต่อมาภายหลังได้มีการปรับปรุงการเซ็งแบบใหม่เพิ่มเติมขึ้นมาอีก เช่น เซ็งสวิง เซ็งกระต๊อบข้าว เซ็งโปงกลาง เซ็งตั้งหวาย เซ็งกระโป้ เป็นต้น

การฟ้อน

การฟ้อน เป็นศิลปะการรำแบบพื้นเมืองที่มีลีลาการรำค่อนข้างช้า การแต่งกายและเครื่องดนตรี เป็นแบบพื้นเมือง มีจุดประสงค์เพื่อแสดงความงดงามอ่อนช้อย พร้อมเพรียง และแสดงออกถึงวัฒนธรรมประเพณี ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี หรือ ฟ้อน หมายถึง ระบุว่าที่มีนักแสดงพร้อมกันเป็นหมู่ เป็นศิลปะการรำที่มีลีลา เฉพาะในท้องถิ่นล้านนา ที่เป็นการเคลื่อนไหวแขน ขา ยืดหยุ่นเข้าตามจังหวะ เพื่อความอ่อนช้อยสวยงาม เช่น ฟ้อนเมือง ฟ้อนเงี้ยว ฟ้อนม่านม้ายเชียงตา ฟ้อนสาวไหม ฟ้อนลาวดวงเดือน เป็นต้น

การรำ

เป็นการแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบ จังหวะเพลงร้องหรือเพลงบรรเลงจะเป็นศิลปะการรำเดี่ยว รำคู่ รำประกอบเพลงรำอาวุธ รำทำบทหรือรำใช้บท โดยเน้นท่วงท่าลีลาการรำที่งดงาม เช่น รำสีนวล รำฉุยฉาย เป็นต้น

ผีตาโม่

ตาโม่ เป็นชื่อของคนในสมัยโบราณ ประมาณ 200 ปีเศษ จากคำบอกเล่าของคุณตาผอง จันทเสนา คุณยายบุรี เด็กท่านเคยถูกหลอกมาแล้ว ท่านบอกว่า คนเฒ่าคนแก่ เล่าให้ฟังต่อ ๆ กันมาว่า ตาโม่ เป็นชื่อของคนโบราณ ที่มีรูปร่างสูงกระทุ้ และคุณตาศึกษา สุพัฒน์ ตรีถัน อดีตประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอหล่มเก่า และอีกหลาย ๆ ท่าน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ตรงกันว่า สมัยแปดใหญ่ หน้าตาดู น่ากลัว เวลาแกล้งเดินไปที่ไหน ก็มักจะหลอกล้อผู้คนที่

ให้ตื่นตกใจกลัว จนร้องไห้ และเมื่อมีเทศกาลงานบุญที่ไหน แก่ก็มักจะแต่งตัวเป็นผี ทำให้น่ากลัว โดยนำเอาวัสดุท้องถิ่น เช่น หวด มวยนึ่งข้าว มาสวมหัว ใช้กระสวยตักน้ำกะลามาพราว มาทำเป็นหู เป็นตา ใช้สีดินหม้อ มาป้ายตามตัว ตามแขน ขา สวมเสื้อผ้าขาดกระรุ่งกระริง เอากะโหลกกะลอม มาแขวนรอบเอว เพื่อให้เกิดเสียงดัง เวลาแกลเดินไปตรงไหน สุนัขจะเห่าหอน ผู้คนพากันหวาดกลัว ออกสันขวัญแขวน จนกระทั่งตาไม่เสียวชีวิตลง ผีตาโม่ก็เป็นที่กล่าวขวัญถึงและติดตรึงอยู่ในความทรงจำของผู้คนอย่างมีรูปลักษณ์ คำว่า ผีตาโม่เมื่อเอ่ยคำนี้ทุกคนจะพากันกลัวจนขนหัวลุก โดยเฉพาะเด็ก ๆ ในสมัยโบราณ ผีตาโม่ เป็นความเชื่อของคนโบราณ ที่มีประวัติมายาวนานของผู้คนในท้องถิ่นอำเภอหล่มเก่าที่อยู่ตามชนบท แม้แต่ในปัจจุบันก็ยังจำกันได้ ในสมัยเป็นเด็กจะถูกผู้ใหญ่หลอกอยู่เสมอขณะที่ดื่มน้ำ ชุกชอน หรือร้อยให้อาแต่ใจตัวเอง ผีตาโม่ เป็นภูมิปัญญาของคนโบราณ ที่ได้หยิบยกขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกุศโลบายในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่มีนิสัยขี้แอน งอแง ดื้อรั้น ขอบร้อยให้ อาแต่ใจตัวเอง ผู้ใหญ่ก็จะพูดว่า หยุดนะเดี๋ยวลูกผีตาโม่จะมากินตับไต้อ เด็ก ๆ จะพากันกลัวและหยุดพฤติกรรมที่ไม่ดีทันที ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้ว่ผีตาโม่หน้าตาเป็นอย่างไร ผีตาโม่จึงเปรียบเสมือนเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปราบปรามความชั่วร้าย ทำให้คนประพฤติดี ประพฤติชอบ ผีตาโม่จะสิงสถิตอยู่ตามบ้านเรือน ป่าเขาลำเนาไพร และทุกหนทุกแห่ง ผีตาโม่จะมาเมื่อมีคนเรียกหาถ้าไม่มีใครเรียกร้องให้มาช่วยก็จะไม่มา

1. ความเป็นมา

จุดเน้นการดำเนินงานกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ข้อ 4. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อ 4.2 สร้างวิทยากรจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงไว้ โดยส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน

ประเพณี และวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชุมชนและท้องถิ่นนั้นๆ ที่สังคมหนึ่งๆนั้นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ประเพณีวัฒนธรรม มีหลายด้านด้วยกัน ได้แก่ วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการดำรงชีวิต วัฒนธรรมการแต่งงาน ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ แต่ในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการศึกษา ยุคแห่งการเรียนรู้ มีสื่อโฆษณาและเทคโนโลยีต่างๆ ที่ทำให้ประชาชน เด็ก และเยาวชนรุ่นใหม่ ได้เห็นวัฒนธรรมภายนอกท้องถิ่นของตนเอง บางครั้งเกิดความรู้สึกอยากเลียนแบบวัฒนธรรมดังกล่าว จนลืมไปว่าวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองเป็นอย่างไร

อำเภอหล่มเก่า เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ประชาชนส่วนใหญ่มีพื้นเพวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมไทหล่ม” เช่น อาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่น วัฒนธรรมทางภาษา วัฒนธรรมการแต่งกาย ผู้หญิงแต่งกายนุ่งผ้าซิ่นหัวแดงตีนก่าน มีการนับถือศาสนาพุทธควบคู่ไปกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า เจ้านาง เจ้าพ่อ ซึ่งในแต่ละปีนั้นจะมีประเพณีบวงสรวงและการฟ้อนรำทำเพลง และการละเล่นผีตาโม่ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทหล่ม

ดังนั้น สำนักงานส่งเสริมเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน “โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ 2568” เพื่อให้ประชาชนที่เข้ารับการอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ประเพณี และวัฒนธรรมความเป็นหล่ม ให้เกิดความรัก ความสามัคคี ในหมู่คณะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการพัฒนาสังคม ชุมชน ได้อย่างเหมาะสม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 เพื่อให้ผู้เข้าอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ ประวัติ ความสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรม ไทหล่ม
- 2.2 เพื่อให้ผู้เข้าอบรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ วัฒนธรรมไทหล่ม
- 2.3 เพื่อให้ผู้เข้าอบรม มีความรัก ความสามัคคี ในหมู่คณะ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการพัฒนา สังคม ชุมชนได้อย่างเหมาะสม

3. กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนทั่วไป

4. ระยะเวลา

ภาคทฤษฎี 3 ชั่วโมง

ภาคปฏิบัติ 3 ชั่วโมง

5. เนื้อหาหลักสูตร

- 5.1 ประวัติความเป็นมา และความสำคัญของวัฒนธรรมไทหล่ม
- 5.2 การอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่น วัฒนธรรมทางภาษา วัฒนธรรมการแต่งกาย และวัฒนธรรมการละเล่น/ร้อง/รำ/ไทหล่ม

6. การจัดการเรียนรู้

การบรรยายให้ความรู้ การสาธิต การลงมือปฏิบัติ การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้

7. สื่อการเรียนรู้

- 7.1 ศึกษาจากเอกสาร
- 7.2 ใบความรู้/ภาพประกอบ
- 7.3 แหล่งเรียนรู้
- 7.4 สื่ออินเทอร์เน็ต

8. การวัดและประเมินผล

ประเมินความรู้ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติจากการสอบถาม แบบทดสอบ การสังเกต การมีส่วนร่วม

9. การจบหลักสูตร

- 9.1 มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 9.2 มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
- 9.3 มีชิ้นงาน/ผลงาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานและคุณภาพ

10. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร

เกียรติบัตรออกโดยสถานศึกษา

11. การเทียบโอน

เทียบโอนเป็นรายวิชาเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับใดระดับหนึ่งโดยพิจารณาจากจำนวนชั่วโมง และความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร สถานศึกษารายวิชาเลือก สาระทักษะดำเนินชีวิต ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

ลงชื่อ.....ผู้เขียนหลักสูตร
(.....)
ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบหลักสูตร
(.....)
ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบหลักสูตร
(.....)
ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....อนุมัติหลักสูตร
(.....)
ตำแหน่ง.....

แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน
 “โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ 2568”

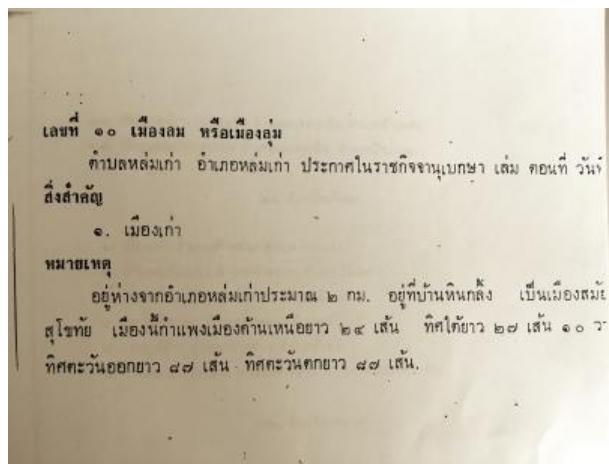
เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	วัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1.ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรมไทหล่ม 2.การอนุรักษ์สืบทอด เผยแพร่ประเพณีวัฒนธรรมไทยหล่ม - อาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่น - วัฒนธรรมทางภาษา - วัฒนธรรมการแต่งกาย	1.เพื่อให้ผู้เข้าอบรม รู้เข้าใจ สามารถบอกประวัติความเป็นมา ความสำคัญของประเพณี วัฒนธรรมไทหล่มได้ 2.เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่วัฒนธรรมไทหล่ม ในเรื่องของอาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่นได้ ภาษา การแต่งกาย และการละเล่น การร้อง การรำ/ไทหล่ม 3.เพื่อให้ผู้เข้าอบรมร่วมกันอนุรักษ์ สืบสาน และ	1.ประวัติ ความเป็นมาของวัฒนธรรมไทหล่ม 2.ความสำคัญของการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่วัฒนธรรมไทหล่ม 4.อาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่น 5.วัฒนธรรมทางภาษาไทหล่ม 6.วัฒนธรรมการแต่งกายไทหล่ม 7.วัฒนธรรมการละเล่น/การร้อง การรำไทหล่ม	1.วิทยากร บรรยายให้ความรู้เรื่องประวัติ ความเป็นมา ของประเพณีต่าง ๆ และวัฒนธรรมไทหล่ม 2.วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาจากใบความรู้ในเรื่องต่อไปนี้ - อาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่น - วัฒนธรรมทางภาษาไทหล่ม - วัฒนธรรมการแต่งกายไทหล่ม - วัฒนธรรมการละเล่น/การร้อง การรำไทหล่ม 3.ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติจริงตามกิจกรรม ต่อไปนี้ - การประกอบอาหารพื้นบ้านไทหล่ม - การแสดงการละเล่นผีตาโม่	1.ศึกษาจากเอกสาร 2.ใบความรู้/ภาพประกอบ 3.แหล่งเรียนรู้ 4.สื่ออินเทอร์เน็ต 5.ผู้รู้/ภูมิปัญญาชาวบ้าน	1.ประเมินความรู้ภาคทฤษฎี 2.ประเมินความรู้ภาคปฏิบัติ 3.แบบทดสอบ 4.การสังเกต 5.การมีส่วนร่วม	3 ชั่วโมง	3 ชั่วโมง

แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน
 “โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ 2568”

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	วัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
-วัฒนธรรม การเล่น/ร้อง/ รำไทหล่ม	เผยแพร่ ประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม		- การร้องเพลง และการฟ้อนรำ ประกอบเพลงหล่มเก่าบ้านเรา			3 ชั่วโมง	3 ชั่วโมง

ใบความรู้ ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทลุ่ม

หล่มเก่า เป็นอำเภอที่อยู่ตอนเหนือสุดของจังหวัดเพชรบูรณ์ ตัวเมืองตั้งอยู่ริมลำน้ำพุงซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำป่าสัก มีภูเขาขนาด 3 ข้างคือ ทิศตะวันออก ตะวันตกและทิศเหนือ บริเวณนี้มีพื้นดินอุดมสมบูรณ์ยิ่งนัก ประวัติความเป็นมา คือ ตามทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร ที่ขึ้นทะเบียนไว้มานานแล้ว นั่นคือ เมืองลุมหรือเมืองลุ่ม อยู่บริเวณบ้านหินกลิ้ง ต.หล่มเก่า เป็นเมืองโบราณสมัยสุโขทัย มีกำแพงเมืองด้านทิศเหนือยาว 24 เส้น ด้านทิศใต้ 27 เส้น 10 วา ด้านทิศตะวันออกและตะวันตก ยาวเท่ากันคือ 87 เส้น

จากหลักฐานเอกสารการขึ้นทะเบียนนี้ มีนัยสำคัญที่บอกว่า เมืองหล่ม หรือหล่มเก่าในปัจจุบัน เป็นเมืองโบราณที่มีผู้คนตั้งหลักแหล่งมาช้านานแล้ว ซึ่งก็สอดคล้องกับศิลาจารึกในสมัยสุโขทัย จารึกหลักที่ 1 พ่อขุนรามคำแหง ปรากฏชื่อ ลุมบาจาย สะคำ จารึกหลักที่ 2 วัดศรีชุม มีคำว่า เมืองรัตเมืองลุม และเมืองรัตเมืองสคา จารึกหลักที่ 8 เขาสุมนกูฎ ปรากฏชื่อ เมืองรัต เมืองสะคำ เมืองลุมบาจาย และจารึกหลักที่ 286 วัดบูรพารามก็มีชื่อ ลุมบาจาย เช่นเดียวกันที่กล่าวถึงเมืองลุม ลุมบาจาย อันเป็นชื่อตามภาษาพื้นถิ่นที่มีความหมายเดียวกันกับ เมืองลุม เมืองลุ่ม และเมืองหล่ม นั่นเองในอดีต การเรียกชื่อเมืองหล่มเก่า ก็ปรากฏว่ามีการเรียกชื่อหลายอย่าง เช่น เมืองลุม เมืองลุ่ม เมืองลุม เมืองลุ่ม เมืองหล่ม เมืองลุ่มสัก เมืองหล่มคักนอกจากนั้นปรากฏมีหลักฐานเป็นหนังสือใบลานที่เก็บรักษาไว้ที่เมืองหลวงพระบางที่จารึกไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2158 ที่กล่าวถึงเมือง “ลุมสักอัคคบุรี” หรือ เมืองหล่มสักอัคคบุรี ที่มีวัดหินกลิ้ง วัดภู และวัดตาล แสดงให้เห็นว่า เมืองหล่มเก่าในปัจจุบันนี้ ในสมัยก่อนก็มีชื่อว่า “เมืองหล่มสัก” ด้วย ยิ่งไปกว่านั้น จากเอกสารใบลานที่จารึกด้วยอักษรธรรมลาวนี้แสดงให้เห็นว่า เมืองหล่มสักอัคคบุรี ในสมัยก่อนมีความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาและการศึกษา ทั้งยังแสดงให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและการปกครองแบบ “อาชญาสี่” ที่แนบแน่นกับอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบางอีกด้วยสำหรับผู้ที่มาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่เมืองหล่มตั้งแต่โบราณกาลนี้ ก็น่าจะเป็นคนเชื้อสายลาวล้านช้างในกลุ่มลาวหลวงพระบาง

อยู่อาศัยตั้งหลักแหล่งแผ่ขยายลงมาตามลำน้ำโขง มาที่ไชยบุรี ปากลาย แก่นท้าว ท่าลี่ นาแก้ว ด่านซ้าย บ้านโคก ฟากท่า นครไทย และเข้ามาลึกสุดในดินแดนประเทศไทยก็คือที่เมืองหล่มหรือหล่มเก่าหล่มสัก จึงสามารถเรียกได้ว่าเมืองหล่มเก่าหล่มสักนี้ เป็น “ประตูสู่ดินแดนวัฒนธรรมล้านช้างหลวงพระบาง” ซึ่งผู้คนในดินแดนแถบนี้ทั้งหมด ก็ยังคงมีภาษาพูด วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ศิลปกรรม เป็นแบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันอยู่ แม้ต่อมาภายหลัง ก็อาจจะมีกลุ่มคนลาวเวียงจันทน์หรือกลุ่มอื่น ๆ ได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยร่วมด้วยตามเหตุผลความจำเป็นต่าง ๆ หรือรวมทั้งถูกกวาดต้อนมาตั้งแต่ช่วงต้นรัตนโกสินทร์ด้วย จึงเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดเป็น “วัฒนธรรมไทหล่ม” อันเป็นอัตลักษณ์ขึ้นมาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเล่าเรื่องการตั้งเมืองหล่มเก่าว่า เมื่อผู้คนจากดินแดนล้านช้างจะตั้งเมืองขึ้นในบริเวณบ้านหนองซี้ควายริมน้ำพุงนั้นก็ไ้ทำการเสี่ยงทายจุดที่จะตั้งวัดและวังเจ้าเมือง โดยทำการกลิ้งหินก้อนใหญ่ ๆ 2 ก้อนลงมาจากเขานมนางทางด้านตะวันออก หินก้อนแรกตกที่ไหน ก็เป็นจุดสร้างวัด อันได้แก่ จุดที่เป็นวัดศรีมงคล บ้านหินกลิ้งในปัจจุบัน และหินก้อนหลังตกที่ไหน ก็เป็นจุดสร้างวัง อันได้แก่ศาลเจ้าพ่อวังเสือแดงในปัจจุบันนี้ และหมู่บ้านหนองซี้ควายจึงได้ชื่อว่า บ้านหินกลิ้ง เป็นจุดกำเนิดเมืองหล่มแต่นั้นเป็นต้นมาแม้จะมีหลักฐานชัดเจนว่าเป็นเมืองโบราณ แต่ไม่ปรากฏสิ่งก่อสร้างโบราณสถานที่สำคัญให้เห็นในเมืองหล่มเก่า ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะถูกเผาทำลายไป เมื่อครั้งศึกเจ้าอนุวงศ์ สมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งเมืองหล่มแห่งนี้ มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับศึกครั้งนี้เป็นอย่างมาก ในเมืองหล่มเก่าจึงมีวัดร้างหลายแห่ง เช่น วัดจอมแจ้ง วัดกู่แก้ว วัดป่าไชโย เป็นต้นต่อมาหลังเสร็จศึกเจ้าอนุวงศ์แล้วเมื่อประมาณ พ.ศ.2372 พระสุริยวงษาฯ(คง)เจ้าเมืองหล่มเห็นว่าการติดต่อค้าขายและการคมนาคมได้เปลี่ยนทิศทางไปโดยให้ความสำคัญกับการติดต่อค้าขายกับบ้านเมืองทางใต้ซึ่งใช้เส้นทางแม่น้ำป่าสักแทน จึงทำการสร้างเมืองหล่มสักขึ้นใหม่ที่ริมแม่น้ำป่าสักและเมืองหล่มเดิมนี้จึงถูกเรียกว่า หล่มเก่า นับแต่นั้นเป็นต้นมาปัจจุบันนี้ เมืองหล่มเก่าและดินแดนอำเภอหล่มเก่า เป็นพื้นที่ที่หล่อเลี้ยงด้วยลำน้ำสักและน้ำพุง ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์มาก สามารถทำการเกษตรได้หลายอย่างซึ่งล้วนแล้วแต่ได้ผลผลิตดี เช่น ข้าว ข้าวโพด ใบายา ฯลฯ โดยเฉพาะเป็นถิ่นกำเนิดมะขามหวานพันธุ์หมื่นจง อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ คือ ภูทับเบิก และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือเป็นดินแดนวัฒนธรรมไทหล่ม ที่ผู้คนมีวัฒนธรรมประเพณี ภาษา อาหาร การกิน วิถีชีวิต ศาสนสถาน ตลอดจนศิลปกรรม ที่คล้ายคลึงกับชาวล้านช้างหลวงพระบาง โดยมีประเพณีที่สำคัญคือการแข่งเรือยาวลาพรรษาวัดทุ่งธงไชย และงานวัฒนธรรมไทหล่ม ขนมหั่นหล่มเก่าในตัวเมืองหล่มเก่า ก็มีเสน่ห์ด้วยอาคารไม้โบราณที่ชั้น 2 มีระเบียงด้านหน้าที่สร้างต่อเนื่องกันไป นับเป็นเอกลักษณ์ของเมืองหล่มเก่าที่ทรงคุณค่ายิ่งเสน่ห์อีกอย่างของหล่มเก่าที่อื่นไม่มี นั่นคือชื่อหมู่บ้านและตำบลต่าง ๆ ที่เป็นศัพท์พื้นเมือง แต่ฟังดูแล้วแปลกหูและเป็นเสน่ห์ให้นำค้นหาความหมาย เช่น ตาดกLOY ศิลา แก่งโตน อุ่มกะทาด วังกันหวด สงเปลือย โป่งสามขา หินฮาว ปลาฝา ท่าผู ภูผักไซ โนนผักเนา หินกลิ้ง นาซี้หูด นาเกาะ และโจะโหวะ

ใบความรู้

อาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่นของคนไทหล่ม

1.ขนมเส้น (ขนมจีนหล่มเก่า) เป็นอาหารอย่างหนึ่งของคนไทหล่ม เริ่มแรกจะเป็นขนมจีนน้ำยาและมีสภาพเหมือนขนมจีนทั่วไปแต่เมื่อจัดทำถวายกษัตริย์ หรือเจ้านายชั้นสูง จะทำเส้นให้เล็กและขนาดก้อนพอคำ ไม่ทำเส้นหยาบก้อนใหญ่ ต่อมาในบางครั้งเมื่อเกิดความเร่งด่วนและขาดมะพร้าวที่ต้ม น้ำปลาร้า และไม้ใส่กะทิ จึงเกิดเป็นน้ำปลาร้าขึ้นมา ซึ่งมีสูตรเฉพาะ ทานคู่กับผักสดชนิดต่างๆ ไว้เป็นถาด จึงทำให้กลายเป็นเอกลักษณ์พิเศษของอำเภอหล่มเก่า เรียกว่า ขนมจีนหล่มเก่า

2.เมี่ยงคั้น เป็นอาหารว่างมีมาแต่โบราณ และยังเป็นเมนูสุขภาพ เพราะมีเครื่องเคียงเป็นสมุนไพรพื้นถิ่นหลายชนิด ทั้งใบชะพลู ใบอีเลิศ ใบขนุน(ใบหมากหมี) ใบส้มกก สำหรับห่อเมี่ยง ส่วนเครื่องเคียงก็มีทั้งแคบหมู หอมแดง ชিং ข่า กระเทียม มะนาว ตะไคร้ พริกสด ผลไม้และผักต่าง ๆ ราดน้ำเมี่ยงที่ผสมน้ำปลาร้าหอม ๆ ห่อเมี่ยงคำใหญ่ ๆ เคี้ยวได้เต็มปาก

3.ซุบักมี หรือซุบขนุน ซุบักมี เป็นสูตรอาหารพื้นเมืองที่คนอีสานหลายคนโปรดปราน สำหรับหน้าตาและวิธีทำแตกต่างกันไปตามแบบฉบับอาหารพื้นเมืองของแต่ละบ้าน ถ้าจะพูดกันแล้ว ซุบักมี ก็คล้ายๆ ตำป่าขนุนทางภาคเหนือแต่รสชาติอาจจะไม่เหมือนกันนัก หรือแตกต่างกันก็ไม่มาก รสชาติของคนอีสานจะต้องเน้นๆ น้ำปลาร้า ส่วนคนเหนือจะหอมเครื่องแกงและกระเทียมเจียว เรื่องความอร่อยก็ไม่แพ้กัน ขนุน ไม่ว่าจะเป็นสุกหรืออ่อนๆนอกจากจะให้ความอร่อยแล้ว ขนุนยังมีประโยชน์ทั้งบำรุงร่างกาย ป้องกันและลดความเสี่ยงที่จะเกิดโรคต่างๆได้อีกด้วย แถมยังช่วยย่อยอาหาร และเป็นยาระบายอ่อนๆ อย่างดี

4.ซุบใบมะม่วง "ซุบ"องค์ประกอบในการทำ "ซุบ" ต้องมีการ ต้ม ซอย ตำ คั่ว และโคเล(คลุกเคล้า) ครบถ้วน จึงเรียกว่าการทำอาหารแบบ "ซุบ" โดยในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม จะเป็นของที่ทำได้ง่ายตามท้องถิ่น เป็นช่วงที่ใบมะม่วง ออกใบอ่อน ซึ่งเหมาะสำหรับนำมาทำซุบ ประุงรสใส่เงาะ ไข่ขิงหอมๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของอาหารพื้นบ้านไทหล่ม

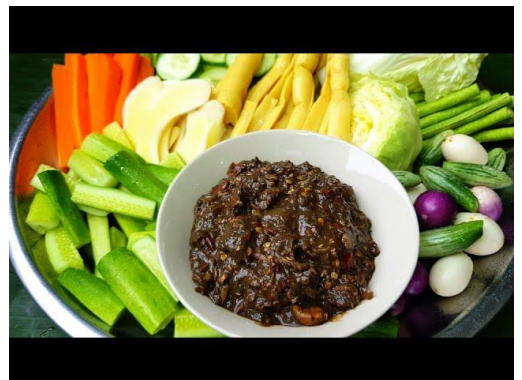
5.ลาบเทา ลาบเทาคือ Spirogyra สไปโรไจรา เป็นสาหร่ายที่ชอบขึ้นในน้ำจืดที่สะอาดทั้งน้ำนิ่ง และน้ำไหลเอื่อยๆ มีสีเขียวเป็นเส้นกลมยาวขนาดเล็กพันกันเป็นเกลียวนิ่มลื่นมือพบได้ในแหล่งน้ำภาคเหนือและอีสานเรียกสาหร่ายชนิดนี้ว่า เทา หรือผักไก่นิยมนำมาบริโภคในรูปแบบผักจิ้ม น้ำพริก ทำลาบ และมีรายงานว่า เป็น สาหร่ายที่นิยมบริโภคในประเทศพม่า เวียดนามและอินเดียด้วย ประโยชน์ของ เทา นอกเหนือจากเป็นอาหารคือ ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ใช้เป็นปุ๋ยชีวภาพ ใช้เป็นยารักษาโรคเบาหวาน ความดัน ฯลฯ

6.ไส้กรอก หมายถึง ไส้ไส้, แทรก, ยัดไว้ตรงกลาง ปกติทำจากเนื้อหมูบด (สามารถผสมกับมันแข็งของหมู เพื่อไม่ให้เนื้อหมูด้านเวลาสุก) ผสมพริกแห้ง กระเทียม ขมิ้น (ใส่หรือไม่ใส่ก็ได้) ข่า ใบมะกรูด หอมแดง และเครื่องปรุงรส แล้วกรอกลงไป ในไส้อ่อนของหมูที่เกลารอบแล้ว ปิดหัวท้ายเพื่อแบ่งให้เป็นท่อนขนาดพอประมาณ จากนั้นนำไปย่างให้สุกเกรียม มีกลิ่นหอมชวนรับประทาน

7.ซี้ปู ซี้ปูอ่านว่า น้ำปู เป็นอาหารดั้งเดิม ใช้เป็นเครื่องปรุงรสอาหารบางอย่าง เช่นเดียวกับกะปิ โดยมากจะทำน้ำปูในช่วงฤดูฝน หรือฤดูทำนา ซึ่งชาวบ้านออกหาปูตามคันนา และนิยมนำมาทำเป็นน้ำซี้ปู สำหรับตำน้ำพริก เรียกว่า แจ่วซี้ปู นอกจากนั้นยังใช้เป็นเครื่องปรุงอาหาร เช่น ยำหน่อไม้ แกงหน่อไม้ ตำมะละกอ ฯลฯ

8. แป้งจี๋ เป็นแป้งที่ใช้ทำขนมจีนผสมมะพร้าวขูด เกลือและน้ำตาลปีบ นำมาปิ้งด้วยเตาถ่าน ห่อด้วยใบตอง ซึ่งแป้งจี๋เป็นอาหารพื้นบ้านที่นิยมทำรับประทานกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ

9. ขนมเทียนแก้ว เป็นขนมไทยต้นตำหรับสูตรโบราณ อีกหนึ่งของดีอำเภอลำทะเมนชัย ขนมเทียนแก้ว ขนมไทยต้นตำหรับสูตรโบราณ รสชาติกลมกล่อม ความหวานและความหนุบหนับของแป้งห่อ ร่วมกับไส้ถั่ว ที่รสชาติออกเค็มนิดๆ มีกลิ่นพริกไทยอ่อนๆไม่ฉุน ขนาดชิ้นพอดีคำ

วัฒนธรรมทางภาษา

เป็นที่ทราบอยู่แล้วว่า ไทหล่ม หรือคนเมืองหล่ม คือผู้คนในวัฒนธรรมล้านช้าง ที่มีสำเนียงภาษาคลายกั้นกับผู้คนในบริเวณตอนกลางและตอนบนของประเทศลาว ปรากฏหลักฐานหนังสือใบลานอักษรธรรม เรื่องการบอกอักขระตัวหน้ากเบา ที่ถูกเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานพระราชวังหลวงพระบาง ซึ่งที่ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำพุง คือ อำเภอลำทะเมนชัย มาจนถึงปัจจุบันนี้เนียงของชาวไทหล่มที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวนี้ ถึงแม้จะมีรากของการเป็นสำเนียงลาวเหมือนกัน หากแต่มีลักษณะของการออกเสียงที่ต่างกันบ้างเล็กน้อย ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 สำเนียงหลักๆ คือ สำเนียงไทหล่มที่ออกเสียงคล้ายลาวหลวงพระบาง และสำเนียงไทหล่มที่ออกเสียงที่คล้ายลาวเวียงจันทน์

1. สำเนียงหลวงพระบาง พบการออกเสียงลักษณะเช่นนี้ กระจายอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย โดยมีลักษณะของการออกเสียงที่เน้นสำเนียงเสียงยาว

2.สำเนียงเวียงจันทน์ การออกเสียงลักษณะเช่นนี้พบมากในเขต ตำบลบ้านดัว และตำบลบ้านหวายของอำเภอหล่มสัก มีลักษณะการออกเสียงที่เน้นเสียงสั้น เช่น คำว่า ขอ (ที่หมายถึงตะขอ) หากเป็นสำเนียงหลวงพระบางจะออกเสียงยาวว่า “ขอ” แต่หากเป็นสำเนียงเวียงจันทน์อาจจะออกเสียงว่า “เขะ” เป็นต้น

ถึงแม้สำเนียงการออกเสียงของชาวไทหล่ม ระหว่างสำเนียงหลวงพระบาง และสำเนียงเวียงจันทน์ อาจจะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย แต่ทั้งสองสำเนียงสามารถใช้เพื่อสื่อสารกันให้เข้าใจได้เป็นอย่างดีหรือถึงแม้ว่าชาวไทหล่มบางส่วนในปัจจุบันจะไม่สามารถพูดภาษาหล่มได้ แต่ส่วนใหญ่ก็สามารถฟังและแปลความหมายได้เป็นอย่างดี สำหรับภาษาอักษรที่ใช้ในการเขียนจารึก และใช้เขียนสำหรับสื่อสารกันโดยทั่วไปในอดีตของผู้คนได้แก่ อักษรลาวโบราณที่เคยมีใช้ทั่วไปในราชอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งมีอยู่ 2 ประเภทด้วยกัน คืออักษรธรรมและอักษรไทน้อย (ตัวไทหรือไทน้อย)

วัฒนธรรมการแต่งกาย

การแต่งกาย ถือเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชน ที่มีค่านิยมและมีถิ่นฐานในภูมิภาคที่แตกต่างกัน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา แต่ที่สำคัญการแต่งกายยังถือเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกถิ่นฐาน และฐานะทางสังคมได้อีกด้วย สำหรับวัฒนธรรมไทหล่ม หมายถึง วัฒนธรรมของกลุ่มผู้คนในกลุ่มวัฒนธรรมลาวที่มีถิ่นฐานเดิมจากล้านช้าง เป็นผู้ที่สืบทอดค่านิยมจารีตประเพณีความเชื่อมาจากบรรพบุรุษไทลาวและสืบทอดมาสู่ลูกหลาน กระนั้นเองยังได้รับกระแสค่านิยมจากสังคมภายนอกผ่านการแลกเปลี่ยนค้าขายและทางการเมืองสำหรับการแต่งกายของสตรีชาวไทหล่ม ยึดถือรูปแบบวัฒนธรรมขึ้นผืนแพรวาซึ่งเป็นค่านิยมการแต่งกายของสตรีชาวล้านช้างและสตรีในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การนุ่งขึ้นเป็นวิถีวัฒนธรรมลาว ที่มีมาแต่โบราณกลุ่มผู้คนในสายวัฒนธรรมไทลาวมีความเชี่ยวชาญมาแต่ครั้งบรรพกาลเกี่ยวกับการปลูกฝ้าย ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหมและทอผ้าชนิดต่างๆ อีกทั้งยังสามารถประดิษฐ์ลวดลายผ้าได้สวยงามได้หลายวิธี อาทิเช่น การมัดหมี่ การขีด การจก ล้าง การมัดย้อม การยกทอ และการสลับชั้น เป็นต้น ซึ่งลวดลายเหล่านี้ก็มักนิยมทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่มโดยเฉพาะผ้าขึ้น ถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงค่านิยมทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มผู้คนในภูมิภาคนี้ ไทหล่มแต่เดิมนุ่งขึ้นที่ทอจากใยไหมหรือใยฝ้ายและแยกชนิดของขึ้นจากทอได้หลายอย่าง อาทิเช่น ขึ้นหมี่ไหมหรือฝ้าย ขึ้นกอมไหมหรือฝ้าย ขึ้นชั้น ขึ้นมุก ขึ้นราชวัตร ขึ้นก้วย ขึ้น หมี่ตาหรือหมี่ใหญ่ เป็นต้น

ขึ้นไทหล่มดั้งเดิมนั้นจะต้องมีส่วนสำคัญได้แก่ หัวขึ้นสีแดงที่ย้อมจากครั่งหรือฝางนิยมนุ่ง และขิดลายหรือมัดย้อม ตัวขึ้นนิยมทอเป็นลายตั้ง ขึ้นทางยืนหรือทางล่องสลับลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ และการผันมะไม้ที่เรียกว่าขึ้นกอมสลับชั้นธรรมดา และตีนขึ้นกานที่นิยมทอด้วยด้ายเส้นยืนที่มีสีติดกับตัวขึ้น ลักษณะมีลายทางขวางจึงเรียกว่าตีนกานหรือเชิงกาน (ทั้งหมดนี้รวมเรียกว่า "ขึ้นหัวแดงตีนกาน") ตามคำผญา โบราณที่ว่า "หญิงนุ่งขึ้นหัวแดงตีนกาน ผมเกล้าม้วนถือผ้าเปียงแพร" การใช้ผ้าปิดบังกายในวัฒนธรรมภูมิภาค นี้แต่เดิมใช้เพียงผ้าผืนเดียวเรียกว่าผ้าแพรวาซึ่งมีความยาวประมาณหนึ่งวามาใช้ปิดบังร่างกายของสตรีซึ่งผ้าแพรนี้ส่วนมากจะเป็นผ้าสีขาวที่ทำจากฝ้ายและผ้าชนิดอื่นอีกก็ได้ อาจมีการขิดลายหรือการย้อมสีต่างๆตาม

ความนิยมของแต่ละท้องถิ่นซึ่งอาจจะมีการใช้ผ้าที่นำเข้ามาจากสังคมภายนอกอยู่บ้างตามฐานะ เช่น ผ้าแพรจีน แพรอินเดีย ผ้าปักดินเงินทองตามแต่ฐานะของผู้ใช้สอย สำหรับการไว้ผมหรือทรงผมของกลุ่มสตรีชาวลาวดั้งเดิมนั้นนิยมไว้ผมยาวและเกล้ามวยไว้กลางกระหม่อมเพราะมีความเชื่อเรื่องขวัญที่รักษาตัวและเชื่อว่าขวัญสถิตอยู่ ณ บริเวณกระหม่อม แต่ก็แยกแยะออกไปอีกว่า ในวัยเด็กและวัยรุ่นนิยมเกล้ามวยไว้กลางกระหม่อม แต่เมื่อแต่งงานแล้วจึงค่อยๆ ลดมวยผมต่ำลงไปจนถึงท้ายทอยและค่อยๆ บิดไปด้านขวาสำหรับหญิงชรา ซึ่ง ค่านิยมเหล่านี้ก็เกือบจะลบเลือนไปในสังคมสตรีไทหล่มหลังจากได้รับการปกครองจากสยาม และหันมาตัดผม สั้นไว้จอนหรือหมัดแบบสตรีชาวสยามและบางคนถึงกับเลิกนุ่งขึ้นมาเหน็บโจงกระเบน แต่กระนั้นในสังคมชนบทบางแห่งก็ยังมีผู้ถือจารีตการนุ่งหมัดและไว้ผมอย่างสตรีไทลาวดั้งเดิมเอาไว้ได้และสืบทอดมาให้เห็นจวบจนปัจจุบัน

วัฒนธรรมการเล่น/ร้อง/รำ/ไทหล่ม

เซิ้ง เป็นการร้องรำทำเพลงแบบพื้นเมืองอีสาน ลีลาและจังหวะการร่ายรำจะรวดเร็วกระฉับกระเฉง การแต่งกาย จะแต่งกายตามแบบพื้นเมืองของชาวอีสาน ส่วนใหญ่การเซิ้งจะใช้สำหรับนำกระบวนแห่ต่าง ๆ แต่ต่อมาภายหลังได้มีการปรับปรุงการเซิ้งแบบใหม่เพิ่มเติมขึ้นมาอีก เช่น เซิ้งสวิง เซิ้งกระติบข้าว เซิ้งโปงลาง เซิ้งตั้งหวาย เซิ้งกระโป้ เป็นต้น

การฟ้อน เป็นศิลปะการรำรำแบบพื้นเมืองที่มีลีลาการรำรำค่อนข้างช้า การแต่งกายและเครื่องดนตรีเป็นแบบพื้นเมือง มีจุดประสงค์เพื่อแสดงความงามอ่อนช้อย พร้อมเพรียง และแสดงออกถึงวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี หรือ ฟ้อน หมายถึง ระบุว่าที่มันักแสดงพร้อมกันเป็นหมู่ เป็นศิลปะการรำรำที่มีลีลาเฉพาะในท้องถิ่นล้านนา ที่เป็นการเคลื่อนไหวแขน ขา ยืดหยุ่นเข้าตามจังหวะ เพื่อความอ่อนช้อย สวยงาม เช่น ฟ้อนเมือง ฟ้อนเงี้ยว ฟ้อนม่านม้ายเชียงตา ฟ้อนสาวไหม ฟ้อนลาวดวงเดือน เป็นต้น

การรำ เป็นการแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะเพลงร้องหรือเพลงบรรเลงจะเป็นศิลปะการรำเดี่ยว รำคู่ รำประกอบเพลงรำอาวูร รำทำบทหรือรำใช้บท โดยเน้นท่วงท่าลีลาการรำรำที่งดงาม เช่น รำสีนวล รำฉุยฉาย เป็นต้น

ผีตาโม่ ตาโม่ เป็นชื่อของคนในสมัยโบราณ ประมาณ 200 ปีเศษ จากคำบอกเล่าของคุณตาผอง จันทเสนา คุณยายบุรี เด็กท่านเคยถูกหลอกมาแล้ว ท่านบอกว่า คนเฒ่าคนแก่ เล่าให้ฟังต่อ ๆ กันมาว่า ตาโม่ เป็นชื่อของคนโบราณ ที่มีรูปร่างสูงกระทุ้ และคุณตาศึกษา สุพัฒน์ ตรีถัน อดีตประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ หล่มเก่า และอีกหลาย ๆ ท่าน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ตรงกันว่า สมัยเป็นใหญ่ หน้าตา ดู น่ากลัว เวลาแกลเดินไปที่ไหน ก็มักจะหลอกล่อผู้คนให้ตื่นตกใจกลัว จนร้องไห้ และเมื่อมีเทศกาลงานบุญที่ไหน แก่ก็มักจะแต่งตัวเป็นผี ทำให้น่ากลัว โดยนำเอาวัสดุท้องถิ่น เช่น หวด มวยนึ่งข้าว มาสวมหัว ใช้กระบวยตักน้ำกะลามาพรวัว มาทำเป็นหูเป็นตา ใช้สิดินหม้อ มาป้ายตามตัว ตามแขน ขา สวมเสื่อผ้าขาดกะรุ่งกะริ่ง เอากะโหลกกะลอม มาแขวนรอบเอว เพื่อให้เกิดเสียงดัง เวลาแกลเดินไปตรงไหน สุนัขจะเห่าหอน ผู้คนพากันหวาดกลัว ออกสันขวัญแขวน จนกระทั่งตาโม่เสียชีวิตลง ผีตาโม่ก็เป็นที่ถูกกล่าวขวัญถึงและติดตรึงอยู่ในความทรงจำของผู้คนอย่างมีรัฐลิ้ม คำว่า ผีตาโม่

เมื่อเอ่ยคำนี้ทุกคนจะพากันกลัวจนขนหัวลุก โดยเฉพาะเด็ก ๆ ในสมัยโบราณ ผีตาโม่ เป็นความเชื่อของคนโบราณ ที่มีประวัติมายาวนานของผู้คนในท้องถิ่นอำเภอหล่มเก่าที่อยู่ตามชนบท แม้แต่ในปัจจุบันก็ยังจำกันได้ ในสมัยเป็นเด็กจะถูกผู้ใหญ่หลอกอยู่เสมอ ขณะที่ดื่มน้ำ ชุกชอน หรือร้อยให้เอาแต่ใจตัวเอง ผีตาโม่ เป็น ภูมิปัญญาของคนโบราณ ที่ได้หยิบยกขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกุศโลบายในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่มีนิสัยขี้แอม งอแง ดื้อรั้น ขอบร้อยให้ เอาแต่ใจตัวเอง ผู้ใหญ่ก็จะชูว่า หยุคนะเดี๋ยวผีตาโม่จะมากินตับเค็ดอ เด็ก ๆ จะพากันกลัวและหยุดพฤติกรรมที่ไม่ดีทันที ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้ว่าผีตาโม่หน้าตาเป็นอย่างไร ผีตาโม่จึง เปรียบเสมือนเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปราบปรามความชั่วร้าย ทำให้คนประพฤติดี ประพฤติชอบ ผีตาโม่จะสิง สติอยู่ตามบ้านเรือน ป่าเขาลำเนาไพร และทุกหนทุกแห่ง ผีตาโม่จะมาเมื่อมีคนเรียกหา ถ้าไม่มีใครเรียกร้อง ให้มาช่วยก็จะไม่มา

แบบวัดและประเมินผล
หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน
“โครงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทหล่ม ประจำปีงบประมาณ 2568”

ประเด็นที่เกี่ยวข้องของ

1. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ (20)
  - 1.1 ทดสอบความรู้ความเข้าใจ
  - 1.2 สอบถามความรู้ความเข้าใจ
2. ทักษะการปฏิบัติ (40)
  - 2.1 สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม
  - 2.2 ประเมินโดยให้สาธิต
  - 2.3 แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ
  - 2.4 ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา)
3. คุณภาพของผลงาน ผลการปฏิบัติ (40)
  - 3.1 สังเกตผลงาน
  - 3.2 ตรวจสอบผลงาน
  - 3.3 มีความคิดสร้างสรรค์
  - 3.4 ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่

แบบประเมินผลงานผู้เรียน

ชื่อ - นามสกุล.....

หลักสูตร .....กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนนประเมิน (10 คะแนน)
1. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ (20 คะแนน)	
1.1 ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
1.2 สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
2. ทักษะการปฏิบัติ (40 คะแนน)	
2.1 สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
2.2 ประเมินโดยให้สาธิต	
2.3 แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
2.4 ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา)	
3. คุณภาพของผลงาน ผลการปฏิบัติ (40 คะแนน)	
3.1 สังเกตผลงาน	
3.2 ตรวจสอบผลงาน	
3.3 มีความคิดสร้างสรรค์	
3.4 ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (100 คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 จึงจะผ่านเกณฑ์การ

ประเมิน

ลงชื่อ.....วิทยากร

(.....)

บรรณานุกรม

ปราชญ์เพชรบูรณ์ แหล่งที่มา: <https://wisonk.wordpress.com/2019/01/17>
(สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2565).

<https://www.isangate.com/new/isan-dance-list/276-isan-dance-2.html>

คณะกรรมการผู้จัดทำหลักสูตร

คณะที่ปรึกษา

1. ว่าที่พันตรีดำรงห์ ตียะวัฒน์		ผู้อำนวยการ สนง.สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
2. นางสาวนันทมน สกุลณมรรคา		รองผู้อำนวยการ สนง.สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
3. นายประภาส โป้แล		ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอหล่มเก่า
4. นางสาวสุภา ตรีจักร		ครูชำนาญการ
5. นางสาวทัชกร ทาพันธ์		ครู
6. นางสาวเสาวนีย์ ยักขลา		บรรณารักษ์ปฏิบัติการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. นางสาวกนกรดา	กอกเชียงแสน	ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน
2. นางทิพรรัตน์	หล้าวงษ์	ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน
3. นางสาวนุจรินทร์	กงเกียน	ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน
4. นางนริรัตน์	นันทะเกิด	ครู กศน.ตำบล
5. นางสาวณัฐพร	คำภีระ	ครู กศน.ตำบล
6. นางสาวรัตน์า	ทองหมู่	ครู กศน.ตำบล
7. นายชัยโย	กล้าณรงค์	ครู กศน.ตำบล
8. นางทิพวรรณ	กองเงิน	ครู กศน.ตำบล
9. นางสาวสายฝน	ภักดีสอน	ครู กศน.ตำบล
10. นายอนุสรณ์	บุญรอดรัมย์	ครู กศน.ตำบล
11. นางสาวนารีรัตน์	คำภา	ครู กศน.ตำบล
12. นางพชรพร	ศรีมูล	ครู กศน.ตำบล
13. นายสุรัชฎา	กองเงิน	ครู ศรช.
14. นายสุทธิพล	โสพันธ์	ครู ศรช.
15. นางสาววัชรภรณ์	คำโสม	นักวิชาการศึกษา
16. นางสาวกัลญารัตน์	บุญคล้าย	บรรณารักษ์

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางสาวกนกรดา	กอกเชียงแสน	ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน
--------------	-------------	---------------------------------